

Határozatok Tára

ATHANASIOS RANTOS
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2023. szeptember 7.¹

C-371/22. sz. ügy

G sp. z o.o.
kontra
W S.A.

(a Sąd Okręgowy w Warszawie [varsói regionális bíróság, Lengyelország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – A villamos energia belső piaca – 2009/72/EK irányelv – A 3. cikk (5) és (7) bekezdése – Fogyasztóvédelem – A fogyasztó ahhoz való joga, hogy a szerződésben előírt feltételek betartásával ténylegesen könnyen kereskedőt válthasson – Kisvállalkozás által kötött, határozott idejű, rögzített áras villamosenergia-ellátási szerződés – A szerződés lejárat előtti megszüntetése miatti kötbér – A szerződés lejártáig nem vételezett villamos energia árának megfelelő kötbér összege – A »szerződésben meghatározottaktól eltérő költségek és kártérítés fizetése nélküli« szerződésmegszüntetést lehetővé tevő nemzeti jogszabály”

I. Bevezetés

1. A villamos energia belső piacára vonatkozó közös szabályokat megállapító 2009/72/EK irányelv² 3. cikkének (5) és (7) bekezdése úgy rendelkezik, hogy amennyiben a villamosenergia-felhasználó a szerződésben előírt feltételek betartásával kereskedőt kíván váltani, ez a jog a költségek, az erőfeszítések és az idő tekintetében megkülönböztetés nélkül illesse meg, és számára ténylegesen könnyű legyen a kereskedőváltás.

2. Összeegyeztethető-e a fogyasztónak az ezen irányelv 3. cikke (5) és (7) bekezdése szerinti tényleges és könnyű kereskedőváltáshoz való jogával az a kötbér, amelyet egy kisvállalkozással szemben a korábbi kereskedője alkalmaz egy határozott idejű, rögzített áras villamosenergia-ellátási szerződés kereskedőváltás céljából történő, lejárat előtti megszüntetése miatt, amely kötbér összege a szerződés lejártáig nem vételezett villamos energia árának felel meg? Lényegében ezt a kérdést teszi fel a Sąd Okręgowy w Warszawie (varsói regionális bíróság, Lengyelország).

¹ Eredeti nyelv: francia.

² A villamos energia belső piacára vonatkozó közös szabályokról és a 2003/54/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2009. július 13-i európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2009. L 211., 55. o.; helyesbítés: HL 2015. L 167., 94. o.).

3. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet a G sp. z o.o., egy 50 főnél kevesebb személyt foglalkoztató vállalkozás (a továbbiakban: G társaság) és a W S. A. villamosenergia-kereskedő (a továbbiakban: W kereskedő) között az e két fél közötti villamosenergia-ellátási szerződés idő előtt történő megszüntetése miatti kötbér fizetése tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

4. A jelen ügyben a Bíróságnak első alkalommal kell határoznia a 2009/72 irányelv 3. cikke (5) és (7) bekezdésének értelmezéséről. A feltett kérdés megválaszolása érdekében a villamos energia belső piacának megfelelő működése keretében mérlegelni kell egyrészt a fogyasztó számára elismert, ahhoz való jogot, hogy ténylegesen könnyen válthasson kereskedőt, másrészt pedig a korábbi kereskedő ahhoz való jogát, hogy kompenzációban részesüljön azon villamos energia vételezésének elmaradása miatt, amelynek a tőle történő vásárlását a fogyasztó határozott idejű, rögzített áras szerződés alapján vállalta.

II. Jogi háttér

A. Az uniós jog

1. A 2009/72 irányelv

5. A 2009/72 irányelv (1), (3), (42), (52) és (57) preambulumbekzdése értelmében:

„(1) A Közösségben 1999 óta gyorsuló ütemben fejlődő belső villamosenergia-piac célja, hogy az Európai Unió valamennyi fogyasztója, azaz a lakosság és a vállalkozások számára valós választási lehetőséget teremtsen, új üzleti lehetőségeket nyisson és bővítse a határokon keresztül történő kereskedelmet, és ezáltal hatékonyságjavulást, versenyképes árakat és magasabb szintű szolgáltatásokat teremtsen, továbbá hogy hozzájáruljon az ellátás biztonságához és fenntarthatóságához.

[...]

(3) Az uniós polgárok számára a Szerződésben biztosított alapvető szabadságok – többek között az áruk szabad mozgása, a letelepedés szabadsága és a szolgáltatások nyújtásának szabadsága – csak teljesen nyitott piacon valósulhatnak meg, amely minden fogyasztó számára lehetővé teszi a kereskedők szabad megválasztását, és a kereskedők számára is biztosítja fogyasztóik szabad ellátásának lehetőségét.

[...]

(42) A Közösségben az ipar és kereskedelem egésze, ideértve a kis- és középvállalkozásokat is, valamint minden uniós állampolgár, akik a belső piac gazdasági előnyeit élvezik, magas szintű fogyasztóvédelemben is kell, hogy részesüljenek és különösen a háztartási fogyasztók, és ahol a tagállamok azt helyénvalónak tartják, a kisvállalkozásoknak is közszolgáltatási garanciákat kell kapniuk [...]. A fogyasztó számára biztosítani kell a választás, a tisztességesség, a képviselő és a vitarendezési mechanizmusokhoz való hozzáférés lehetőségét.

[...]

(52) A fogyasztóknak világos és érthető információkkal kell rendelkezniük az energiaágazattal kapcsolatos jogaikról. [...]

[...]

(57) Annak érdekében, hogy a fogyasztók teljes mértékben kihasználhassák a villamos energia liberalizált belső piacában rejlő lehetőségeket, a tagállamoknak alapvető jelentőséget kell tulajdonítaniuk annak, hogy a különböző kereskedők közötti tisztességes versenyt és a piachoz való könnyű hozzáférést, illetve új villamosenergia-termelési kapacitást biztosítsanak.”

6. Ezen irányelv „Tárgy és hatály” címet viselő 1. cikke kimondja:

„Ez az irányelv közös szabályokat állapít meg a villamos energia termelésére, átvitelére, elosztására, a villamosenergia-ellátásra, valamint a fogyasztóvédelmi szabályokra vonatkozóan, annak érdekében, hogy a Közösségen belül fejlessze és integrálja a versenyképes villamosenergia-piacokat. Ez az irányelv meghatározza a villamosenergia-ágazat szervezetével és működésével, a szabad piaci hozzáféréssel, a versenytárgyalási eljárásoknál alkalmazandó feltételekkel és eljárásokkal, valamint az engedélyek kiadásával és a rendszerek működésével összefüggő szabályokat. Meghatározza továbbá az egyetemes szolgáltatási kötelezettségeket és az áramfogyasztók jogait, valamint egyértelművé teszi a versenyre vonatkozó kötelezettségeket.”

7. Az említett irányelv „Fogalom meghatározások” című 2. cikke a 7., 9–12. és 19. pontjában a következőket írja elő:

„Ezen irányelv alkalmazásában [a] következő fogalom meghatározások alkalmazandók:

[...]

7. »fogyasztók«: a villamos energia nagykereskedelmi és végső fogyasztói;

[...]

9. »végső fogyasztó«: az a fogyasztó, aki saját felhasználásra vásárol villamos energiát;

10. »háztartási fogyasztó«: az a fogyasztó, aki saját háztartása fogyasztása céljára vásárol villamos energiát, ide nem értve a kereskedelmi vagy szakmai tevékenységeket;

11. »nem háztartási fogyasztó«: az a természetes vagy jogi személy, aki/amely nem saját háztartása fogyasztása céljára vásárol villamos energiát, ide értve a termelőket és a nagykereskedelmi fogyasztókat is;

12. »feljogosított fogyasztó«: az a fogyasztó, aki szabadon, saját választása szerinti kereskedőtől vásárolhat villamos energiát a 33. cikk értelmében;

[...]

19. »ellátás«: a fogyasztók részére történő villamosenergia-értékesítés, ideértve a viszonteladást”.

8. Ugyanezen irányelv „Közszolgáltatási kötelezettségek és fogyasztóvédelem” című 3. cikkének (3)–(5) és (7) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„(3) A tagállamok gondoskodnak arról, hogy minden háztartási fogyasztó, és ahol a tagállamok szükségesnek tartják, a kisvállalkozások is (azaz azok a vállalkozások, amelyek 50 főnél kevesebb személyt foglalkoztatnak, és éves forgalmuk vagy mérlegfőösszegük nem haladja meg a 10 millió eurót) egyetemes szolgáltatásban részesüljenek, azaz a tagállam területén belül joguk legyen a meghatározott minőségű villamos energiával való ellátásra, tisztességes, könnyen és egyértelműen összehasonlítható, átlátható, valamint megkülönböztetéstől mentes árakon. [...]

(4) A tagállamok biztosítják, hogy minden fogyasztó jogosult legyen villamos energiájának kereskedőtől való beszerzésére, a kereskedő egyetértése mellett, függetlenül attól, hogy a kereskedőt melyik tagállamban vették nyilvántartásba, amennyiben a kereskedő betartja a hatályos kereskedelmi és kiegyenlítési szabályokat. [...]

(5) A tagállamok gondoskodnak arról, hogy

a) amennyiben egy fogyasztó a szerződésben előírt feltételek betartásával kereskedőt kíván váltani, az érintett üzemeltetők három héten belül megvalósítják a váltást [...]

[...]

A tagállamok biztosítják, hogy az a) és a b) pontokban említett jogok valamennyi fogyasztót a költségek, az erőfeszítések és az idő tekintetében megkülönböztetés nélkül illessék meg.

[...]

(7) A tagállamok megfelelő intézkedéseket hoznak a végső fogyasztók védelmére és különösen megfelelő biztosítékokat nyújtanak a védelemre szoruló fogyasztók védelmére. E tekintetben a tagállamok meghatározzák a védelemre szoruló fogyasztó fogalmát, amely az energiaszegénységre és többek között az ellátásból való kizárás kritikus időszak alatti tilalmára vonatkozhat. A tagállamok biztosítják a védelemre szoruló fogyasztókkal kapcsolatos jogok és kötelezettségek érvényesülését. Intézkedéseket hoznak különösen a távoli területeken élő, védelemre szoruló fogyasztók megóvása érdekében. Magas szintű fogyasztóvédelmet biztosítanak, különösen a szerződési feltételek átláthatósága, az általános információk és a vitarendezési eljárások vonatkozásában. A tagállamok biztosítják, hogy a feljogosított fogyasztók számára ténylegesen könnyű legyen a kereskedőváltás. Az említett intézkedések – legalább a háztartási fogyasztók esetében az I. mellékletben megállapított intézkedéseket foglalják magukba.”

9. A 2009/72 irányelv „Piacnyitás és viszonyosság” című 33. cikke (1) bekezdésének szövege a következő:

„A tagállamok biztosítják, hogy a feljogosított fogyasztók közé tartozzanak:

[...]

c) 2007. július 1-től minden fogyasztó.”

10. Ezen irányelv „Fogyasztóvédelmi intézkedések” című I. mellékletének 1. pontja kimondja:

„A fogyasztóvédelemre vonatkozó közösségi jogszabályok, különösen a távollevők között kötött szerződések esetén a fogyasztók védelméről szóló, 1997. május 20-i 97/7/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv^[3], valamint a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv^[4] sérelme nélkül a 3. cikkben említett intézkedéseknek biztosítaniuk kell, hogy a fogyasztók(nak):

a) jogában álljon olyan szerződést kötni a villamosenergia-kereskedőjükkel, amely tartalmazza a következőket:

[...]

- a szerződés időtartama, a meghosszabbítás feltételei, illetve az szolgáltatások és a szerződés megszüntetésének feltételei, és hogy van-e lehetőség a szerződés ingyenes felmondására,

[...]

A feltételeknek tisztességesnek és előzetesen megismerhetőnek kell lenniük. Ezeket az információkat minden esetben a szerződés megkötése vagy visszaigazolása előtt kell megadni. [...]

[...]

e) ne számítsanak fel díjat a kereskedőváltásért;

[...]

11. A 2009/72 irányelvet az (EU) 2019/944 irányelv⁵ 72. cikke első bekezdése értelmében 2021. január 1-jétől hatályon kívül helyezte és felváltotta az utóbbi irányelv.

2. A 2019/944 irányelv

12. A 2019/944 irányelv „Fogalom meghatározások” című 2. cikkének 16–18. pontja kimondja:

„Ezen irányelv alkalmazásában [a] következő fogalom meghatározások alkalmazandók:

[...]

16. »szerződésmegszüntetési díj«: az ellátók vagy az aggregálásban részt vevő piaci szereplők által a villamosenergia-ellátási vagy szolgáltatási szerződés megszüntetése esetén a felhasználókra kiszabott díj vagy szankció;

³ HL 1997. L 144., 19. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 3. kötet, 319. o.

⁴ HL 1993. L 95., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 2. kötet, 288. o.

⁵ A villamos energia belső piacára vonatkozó közös szabályokról és a 2012/27/EU irányelv módosításáról szóló, 2019. június 5-i európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2019. L 158., 125. o.; helyesbítés: HL 2021. L 373., 96. o.).

17. »az ellátóváltással kapcsolatos díj«: az ellátók vagy az aggregálásban részt vevő piaci szereplők vagy a rendszerüzemeltetők által ellátóváltás vagy az aggregálásban részt vevő piaci szereplő váltása esetén közvetve vagy közvetlenül a felhasználókra kiszabott díj vagy szankció, ideértve a szerződésmegszüntetési díjakat is;
18. »aggregálás«: valamely természetes vagy jogi személy által betöltött olyan funkció, amelynek keretében több felhasználói terhelést vagy termelt villamos energiát kombinálnak értékesítés, vásárlás vagy aukció céljából valamely villamosenergia-piacon”.

13. Ezen irányelvnek „Az ellátóváltás joga és a váltással kapcsolatos díjakra vonatkozó szabályok” című 12. cikke a (2) és (3) bekezdésében a következőket írja elő:

„(2) A tagállamok biztosítják, hogy legalább a lakossági fogyasztókat és a kisvállalkozásokat semmilyen ellátóváltással kapcsolatos díj ne terhelje.

(3) A (2) bekezdéstől eltérve a tagállamok engedélyezhetik, hogy az ellátók vagy az aggregálásban részt vevő piaci szereplők szerződésfelmondási díjat szabjanak ki a felhasználókra, amennyiben ezek a felhasználók a határozott idejű, rögzített áras villamosenergia-ellátási szerződést annak lejáta előtt önként felmondják, feltéve, hogy ez a díj szerepel a felhasználó által önként kötött szerződésben, és a szerződéskötést megelőzően egyértelműen tájékoztatták a felhasználót erről a díjról. Az ilyen díjnak arányosnak kell lenniük, és nem haladhatják meg az ellátó vagy az aggregálásban részt vevő piaci szereplő számára a szerződés felhasználó általi felmondása által okozott közvetlen gazdasági veszteség mértékét, ideértve a felhasználó számára a szerződés részeként már biztosított kapcsolt beruházások vagy szolgáltatások költségeit is. A közvetlen gazdasági veszteséghez kapcsolódó bizonyítási teher az ellátóra vagy az aggregálásban részt vevő piaci szereplőre hárul, és a szerződésfelmondási díj engedélyezhetőségét a szabályozó hatóság vagy más illetékes nemzeti hatóság kíséri figyelemmel.”

B. A lengyel jog

14. Az 1997. április 10-i ustawa – Prawo energetyczne (az energiáról szóló törvény)⁶ alapeljárásra alkalmazandó változata (a továbbiakban: energiáról szóló törvény) 4j. cikkének (3a) bekezdése a következőket mondja ki:

„A végső fogyasztó azt a határozott időtartamú szerződést, amely alapján az energiaipari vállalkozás gáz-halmazállapotú tüzelőanyagot vagy energiát szállít számára, a szerződésben meghatározottaktól eltérő költségek és kártérítés fizetése nélkül az energiaipari vállalkozáshoz intézett írásbeli nyilatkozattal felmondhatja.”

15. Az 1964. április 23-i ustawa – Kodeks cywilny (a polgári törvénykönyvről szóló törvény)⁷ alapeljárásra alkalmazandó változata (a továbbiakban: polgári törvénykönyv) 483. cikkének 1. §-a a következőket mondja ki:

„Szerződésben kiköthető, hogy a nem vagyoni kötelezettség nemteljesítéséből vagy nem megfelelő teljesítéséből eredő kár megtérítése meghatározott összeg (kötbér) megfizetésével történjen.”

⁶ Dz. U. 1997., 54. szám, 348. tétel.

⁷ Dz. U. 1964., 16. szám, 93. tétel.

16. A polgári törvénykönyv 484. cikke a következőképpen rendelkezik:

„1. § A kötelezettség nemteljesítése vagy nem megfelelő teljesítése esetén a kötbér a hitelezőt az erre az esetre fenntartott összegben illeti meg, függetlenül az elszenvedett kár mértékétől. A felek eltérő megállapodása hiányában az előírt kötbér összegét meghaladó kártérítési követelés nem fogadható el.

2. § Ha a kötelezettség jelentős részét teljesítették, az adós kérheti a kötbér mérséklését; ugyanez vonatkozik arra az esetre is, ha a kötbér nyilvánvalóan túlzott mértékű.”

III. Az alapeljárás, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések és a Bíróság előtti eljárás

17. 2010. január 1-jén a G társaság, amely 50 főnél kevesebb személyt foglalkoztató, lengyel jog szerinti kisvállalkozás,⁸ határozott idejű, rögzített áras általános szerződést kötött a W kereskedővel, amely szerződés értelmében ez utóbbi vállalta, hogy villamos energiát szolgáltat egy K.-ban (Lengyelország) található, agroturizmussal foglalkozó vállalkozás részére (a továbbiakban: szóban forgó szerződés).

18. 2015. február 23-án a G társaság és a W kereskedő megállapodást kötött, amelyben e társaság vállalta, hogy a szóban forgó szerződést legalább a 2016. december 31-ig tartó időszakra fenntartja. E megállapodás keretében e felek megállapodtak abban, hogy jogosultak a szóban forgó szerződést a felmondás kézbesítésétől számított hat hónapos felmondási idővel, a naptári év végére szóló hatállyal felmondani, és hogy e szerződésnek a G társaság általi, lejárat előtti megszüntetése esetén W kereskedő a szerződés lejártáig nem vételezett villamos energia árának megfelelő összeg (a továbbiakban: kötbér) megfizetését követelheti.⁹

19. 2015. január 30-án a G társaság ugyanazon agroturizmussal foglalkozó vállalkozás tekintetében ellátási szerződést kötött egy másik villamosenergia-kereskedővel, a Z S.A.-val. 2015. február 25-én e másik kereskedő a G társaságtól kapott megbízás alapján tájékoztatta a W kereskedőt ezen új szerződés megkötéséről, és arra az esetre, ha ez utóbbi nem járulna hozzá ehhez az új helyzethez, közölte vele a szóban forgó szerződés felmondását.

20. 2016. március 9-én a W kereskedő kötbér jogcímén 63 959,70 lengyel zloty (PLN) (a kérelem időpontjában körülbelül 15 372 euró)¹⁰ összegű terhelési értesítést bocsátott ki a G társaság részére, amely összeget legkésőbb 2016. március 23-ig kellett megfizetni. Mivel a G társaság ezen időpontig nem fizette meg ezt az összeget, a W kereskedő 2016. november 21-én keresetet indított

⁸ A 2009/72 irányelv 3. cikkének (3) bekezdése szerint az ezen irányelv értelmében vett „kisvállalkozás” olyan vállalkozás, amely 50 főnél kevesebb személyt foglalkoztat, és amelynek éves forgalma vagy mérlegfőösszege nem haladja meg a 10 000 000 eurót.

⁹ Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy az említett megállapodás 4. §-ának (4) bekezdése szerint „[a]mennyiben az 1. §-ban említett szerződéseket azon időszak lejárta előtt szüntetik meg, amelyre a jelen szerződést kötötték, [a W kereskedő] a fogyasztónak felszámítja a villamos energia fogyasztó által a 2. §-ban meghatározott ár szerint kiszámított és az (1) bekezdésnek megfelelően bejelentett értéke és a fogyasztó által a felmondás időpontjáig vételezett villamos energia 2. §-ban meghatározott ár szerint kiszámított értéke közötti különbségnek megfelelő összeget, amennyiben e különbség pozitív”. Ezenkívül e megállapodásban a G társaság kijelentette, hogy W kereskedőtől meghatározott mennyiségű villamos energiát vásárol.

¹⁰ Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy a szóban forgó szerződés 261,06 PLN/megawattórán (MWh) (a kérelem időpontjában körülbelül 61,24 euró) állapította meg a villamos energia árát a 2015. március 1. és 2016. december 31. közötti időszakra, és hogy a G társaságnak ezen időszakban a W kereskedőtől 245 MWh-t kellett vásárolnia, ami a követelt kötbérnek megfelelő 63 959,70 PLN (a kérelem időpontjában körülbelül 15 372 euró) összeget eredményez.

a Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie (varsói kerületi bíróság, Lengyelország) előtt, amelyben azt kérte, hogy a bíróság kötelezze e társaságot a fent hivatkozott, 2016. március 24-től a kifizetés napjáig számított törvényes kamatokkal növelt összeg megfizetésére.

21. 2020. február 7-i ítéletével e bíróság helyt adott ennek a keresetnek. Többek között úgy ítélte meg, hogy a G társaság általi villamosenergiakereskedő-váltás következtében a szóban forgó szerződést idő előtt megszüntették, ami feljogosította a W kereskedőt arra, hogy követelje a polgári törvénykönyv 483. cikkének 1. §-a értelmében vett kötbér megfizetését. E tekintetben az említett bíróság úgy ítélte meg, hogy e törvénykönyv 484. cikkének 1. §-a értelmében az e kereskedő által előterjesztett kötbérköveteléshez nem szükséges a kár fennállásának bizonyítása, és hogy e kötbért a szóban forgó szerződés írta elő kereskedőváltás esetére, és annak összege e szerződés rendelkezéseinek felelt meg.

22. A G társaság fellebbezést nyújtott be ezen ítélettel szemben a kérdést előterjesztő bírósághoz, a Sąd Okręgowy w Warszawie-hoz (varsói regionális bíróság), többek között arra hivatkozva, hogy a 2009/72 irányelv 3. cikkének (5) bekezdése értelmében vele szemben nem lehetett volna kötbért alkalmazni. E társaság azt is állította, hogy a W kereskedőt nem érte tényleges kár, hanem csupán olyan haszontól esett el, amelyet megszerezhetett volna, és amely a G társaság által megjelölt, vásárlásra kerülő villamos energia mennyiségének felelt meg. E kereskedő a maga részéről azzal érvelt, hogy a polgári törvénykönyv 484. cikkének 1. §-a alapján a kötbér összege nem függ az elszenvedett kár összegétől.

23. A kérdést előterjesztő bíróság elsősorban megjegyzi, hogy az energiáról szóló törvény 4j. cikkének (3a) bekezdése alapján a végső fogyasztó a szerződésben meghatározottaktól eltérő költségek és kártérítés fizetése nélkül felmondhatja a határozott időtartamú energiaellátási szerződést. E törvény nem határoz meg kritériumokat e költségek és kártérítés kiszámítása tekintetében, amennyiben nem tartalmaz semmilyen utalást azok arányosságára, és nem zárja ki az általános összegben meghatározott kártérítés követelésének lehetőségét sem. A felek szerződési szabadságuk keretében meghatározhatják a villamosenergia-ellátási szerződés lejárat előtti megszüntetéséhez kapcsolódó költségeket és kártérítést, a kötbér előírását is beleértve. A polgári törvénykönyv értelmében e kötbér a hitelezőt az erre az esetre fenntartott összegben illeti meg, függetlenül az elszenvedett kár mértékétől, és azt a nemzeti bíróság hivatalból nem mérsékelheti, mivel a keresetet benyújtó félnek kell viselnie a bizonyítási terhet, és kell bizonyítania, hogy e kötbér összege túlzott. Ami a kisvállalkozásokat illeti, mivel az energiáról szóló törvény 4j. cikkének (3a) bekezdése nem hivatkozik a fogyasztóvédelemre, a kötbér tisztességtelen jellege nem vizsgálható. Ezenkívül e törvény az üzleti fogyasztók tekintetében nem rendelkezik a kötbér hivatalból történő mérséklésének lehetőségéről.

24. E bíróságban felmerül a kérdés, hogy a nemzeti jogszabályok összeegyeztethetőek-e az uniós joggal, mivel a 2009/72 irányelv 3. cikkének (5) bekezdése szerint a tagállamoknak gondoskodniuk kell arról, hogy a villamosenergiakereskedő-váltás joga a fogyasztókat a költségek, az erőfeszítések és az idő tekintetében megkülönböztetés nélkül illesse meg. Egyébiránt, bár e cikk (7) bekezdése előírja, hogy a feljogosított fogyasztók számára ténylegesen könnyű kell, hogy legyen a kereskedőváltás, és így arra utal, hogy a költségek tekintetében megfelelő arányosságot kell biztosítani, e rendelkezés nem tesz említést sem kötberről, sem kártérítésről. Ha viszont a fogyasztóra ténylegesen pénzügyi terheket rónak, e terhek mértéke nem képezheti a többi villamosenergia-kereskedővel szembeni hátrányos megkülönböztetés eszközét azzal kapcsolatban, hogy a fogyasztó valójában nem lesz képes villamosenergia-kereskedőt váltani.

25. Az említett bíróság hozzáteszi, hogy bár az alapeljárásra időbeli hatálya folytán a 2009/72 irányelv alkalmazandó, a 2019/944 irányelv, amely annak helyébe lépett, pontosításokkal szolgált a szabad villamosenergiakereskedő-váltáshoz való jogot illetően, amely pontosítások relevánsak az előbbi irányelv értelmezése szempontjából. E tekintetben ugyanezen bíróság a 2019/944 irányelv 4. cikkére és 12. cikkének (3) bekezdésére hivatkozik, amely rendelkezések szerint, amennyiben a villamosenergiakereskedő-váltással összefüggésben a kisvállalkozásokra díjakat szabnak ki, az ilyen díjaknak arányosaknak kell lenniük, és nem haladhatják meg az ellátó vagy az aggregálásban részt vevő piaci szereplő számára a szerződés felhasználó általi felmondása által okozott közvetlen gazdasági veszteség mértékét.

26. Ugyanezen bíróság ebből azt a következtetést vonja le, hogy a nemzeti jogszabályok által biztosított azon lehetőség, hogy az elszenvedett kár mértékétől függetlenül, a kötbér kiszámítására vonatkozó egyértelmű és pontos kritériumok nélkül kötbért lehet alkalmazni, megghiúsíthatja a 2009/72 irányelv 3. cikke (5) és (7) bekezdésének és a 2019/944 irányelv 12. cikke (3) bekezdésének védelmi célkitűzéseit, mivel a fogyasztók szerződés megszüntetésével kapcsolatos szabadságának tényleges korlátozását eredményezheti.

27. A kérdést előterjesztő bíróság másodsorban annak megengedhetőségét vizsgálja, hogy a villamosenergia-kereskedő a szerződés lejárat előtti felmondása esetében kiköthet-e a fogyasztókkal szemben szerződés útján a szerződés lejártáig nem vételezett villamos energia költségének *de facto* megfelelő díjat, figyelembe véve a 2009/72 irányelvnek a könnyű és megkülönböztetéstől mentes kereskedőváltásra vonatkozó célkitűzését, valamint az arányosság elve tiszteletben tartásának szükségességét. E tekintetben e bíróság úgy véli, hogy a 2019/944 irányelv 12. cikkének (3) bekezdése hasznos iránymutatást nyújt a 2009/72 irányelv 3. cikke (5) és (7) bekezdésének értelmezését illetően, mivel nem zárja ki a díjak felszámításának lehetőségét, e díjaknak ugyanakkor arányosaknak kell lenniük. Ennek keretében az említett bíróság arra keresi a választ, hogy megengedhetőek-e olyan szerződési feltételek, amelyek szerint a meghatározott időtartamú szerződés idő előtti felmondása esetén fizetendő díj megegyezik a szerződés időtartama alatt potenciálisan fizetendő, nem vételezett villamos energia díjával, valamint, hogy elfogadható-e, hogy e díjakat egy „vidd vagy fizess” típusú kikötés alapján számítsák ki. Ugyanezen bíróságban felmerül a kérdés, hogy ez a megoldás lényegében nem jelentene-e akadályt a tényleges villamosenergiakereskedő-váltás tekintetében. Ha a kötbér összege megfelel a szerződés lejártáig nem vételezett villamos energia költségeinek, akkor a szerződés idő előtti felmondása és a kereskedővel fennálló kötelmi viszony fenntartása a fogyasztóra nézve hasonló pénzügyi következményekkel jár. Ilyen helyzetben a szerződést felmondani kívánó fogyasztó valószínűleg mégis úgy dönt, hogy fenntartja a számára kedvezőtlen kötelmi viszonyt, a kereskedő viszont a szerződés teljes időtartama alatt biztos abban, hogy mindenképpen pénzügyi hasznot valósít meg. Az ilyen kötbér azt jelenti, hogy a fogyasztóra hárítják a szerződés felmondásának teljes pénzügyi kockázatát, tehát nyilvánvalóan túlzott mértékű.

28. A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy ugyanakkor új fogyasztó esetében a villamosenergia-kereskedő részéről felmerülnek bizonyos költségeket, így például a villamos energia vásárlása tekintetében. Felmerül a kérdés, hogy a szerződés fogyasztó általi idő előtti megszüntetése esetén hogyan kell kiszámítani a villamosenergia-kereskedő közvetlen gazdasági veszteségeit, nevezetesen, hogy a vételezett villamos energia díját kell-e figyelembe venni, vagy a villamosenergia-szállítási vagy -elosztási szolgáltatás nyújtásáért fizetendő díjat is. E tekintetben, az önkényesség vádjának elkerülése és a bizonyítási teher helyes megosztása érdekében, valamint a nemzeti jogszabályok 2009/72 irányelvvvel való összhangja érdekében meg kell vizsgálni, hogy a

határozott idejű, rögzített áras villamosenergia-ellátási szerződés idő előtti megszüntetéséhez kapcsolódó díjak kiszámításának módját nem kellene-e kifejezetten meghatározniuk az energiáról szóló törvény rendelkezéseinek.

29. E körülmények között a Sąd Okręgowy w Warszawie (varsói regionális bíróság, Lengyelország) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Úgy kell-e értelmezni a [2009/72 irányelv] 3. cikkének (5) és (7) bekezdését, amelyek szerint a villamosenergia-felhasználó (kisvállalkozás) jogainak villamosenergiakereskedő-váltás esetében történő gyakorlására azon szabály tiszteletben tartásával kell sort keríteni, hogy a feljogosított felhasználó részére biztosítani kell a könnyű kereskedőváltás tényleges lehetőségét, és hogy e váltásra a költségek, az erőfeszítések és az idő tekintetében megkülönböztetés nélkül kerüljön sor, hogy azokkal ellentétes, hogy a villamosenergia-felhasználóval szemben a határozott időtartamú villamosenergia-szolgáltatási szerződés megszüntetése miatt az elszenvedett kár mértékétől függetlenül (a [polgári törvénykönyv] 483. cikkének 1. §-a és 484. cikkének 1. és 2. §-a) és az e díjak kiszámítására vagy mérséklésére vonatkozó bármilyen kritériumnak az energiáról szóló törvényben (4j. cikk[...] (3a) bekezdése) való meghatározásának hiányában kötbért alkalmazzanak abban az esetben, ha a villamosenergia-felhasználó villamosenergia-kereskedőt kíván váltani?

2) Úgy kell-e értelmezni a [2009/72 irányelv] 3. cikkének (5) és (7) bekezdését, amelyek szerint a villamosenergia-felhasználó (kisvállalkozás) jogainak villamosenergiakereskedő-váltás esetében történő gyakorlására a költségek, az erőfeszítések és az idő tekintetében megkülönböztetés nélkül, valamint azon szabály tiszteletben tartásával kell sort keríteni, hogy a feljogosított felhasználó részére biztosítani kell a könnyű kereskedőváltás tényleges lehetőségét, hogy azokkal ellentétes a szerződési feltételek olyan értelmezése, amely a villamosenergia-kereskedővel határozott időre kötött villamosenergia-szolgáltatási szerződés lejárat előtti megszüntetése esetében lehetővé teszi, hogy a felhasználókkal (kisvállalkozásokkal) szemben a »vidd vagy fizess« elvnek megfelelően a szerződés lejártáig nem vételezett villamos energia ára tényleges költségeinek megfelelő díjat számítsanak fel?”

30. Írásbeli észrevételeket a lengyel és a görög kormány, valamint az Európai Bizottság nyújtott be.

IV. Elemzés

31. Előzetes döntéshozatalra előterjesztett két kérdésével, amelyeket együtt kell vizsgálni, a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2009/72 irányelv 3. cikkének (5) és (7) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétesek az olyan nemzeti jogszabályok, amelyek szerint, ha valamely kisvállalkozás kereskedőváltás céljából a lejárat előtt megszüntet egy határozott idejű, rögzített áras villamosenergia-ellátási szerződést, e vállalkozás kötbér fizetésére kötelezhető egy olyan helyzetben, amelyben e jogszabályok kimondják, hogy e kötbér a korábbi kereskedő által elszenvedett kár mértékétől függetlenül fizetendő, miközben az említett jogszabályok semmilyen, az említett kötbér kiszámítására vagy mérséklésére vonatkozó kritériumot nem határoznak meg, és lehetővé teszik, hogy ugyanezen kötbér összege a szerződés lejártáig nem vételezett villamos energia árának feleljen meg.

32. A jelen ügyben az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy a G társaság kisvállalkozás, amely a szóban forgó szerződést egy agroturizmussal foglalkozó vállalkozás villamos energiával való ellátása érdekében kötötte. 2016. március 9-én a W kereskedő e szerződés rendelkezései alapján a G társaságot az említett szerződés kereskedőváltás céljából történő, lejárat előtti megszüntetése miatt fizetendő, a nem vételezett, a társaság által az ugyanezen szerződés lejártáig a W kereskedőtől vásárolni vállalt villamos energia árának megfelelő összegű kötbér megfizetésére szólította fel. Amint arra a kérdést előterjesztő bíróság rámutat, a nemzeti jogszabály lehetővé teszi a határozott időtartamú szerződésnek a szerződésben meghatározottaktól eltérő költségek és kártérítés fizetése nélkül történő megszüntetését, anélkül azonban, hogy pontosítaná az azok kiszámítása során figyelembe veendő kritériumokat, valamint anélkül, hogy előírná a kötbér hivatalból történő mérséklésének lehetőségét, kivéve az érintett fél kérelmére, akinek bizonyítania kell e kötbér túlzott mértékét. Ezenkívül a nemzeti jogszabály értelmében a kötbér összege nem függ az elszorított kár összegétől. E bíróság azt kívánja megtudni, hogy az ilyen jogszabály összeegyeztethető-e a 2009/72 irányelv 3. cikkével, amely meghatározza többek között a tagállamok fogyasztóvédelmi kötelezettségeit,¹¹ és különösen e cikk (5) és (7) bekezdésével, amelyeket a Bíróság még nem értelmezett.

33. Előjáróban emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint valamely uniós jogi rendelkezés értelmezéséhez nemcsak annak szövegét, hanem azt a kontextust is figyelembe kell venni, amelybe illeszkedik, valamint azon jogi aktus céljait is, amelyek az a részét képezi.¹²

34. Ennek keretében, ami elsősorban az említett rendelkezések szövegét illeti, a 2009/72 irányelv 3. cikke (5) bekezdésének a) pontja kimondja, hogy a tagállamok gondoskodnak arról, hogy amennyiben egy fogyasztó „a szerződésben előírt feltételek betartásával” kereskedőt kíván váltani, az érintett üzemeltetők három héten belül megvalósítják a váltást,¹³ valamint, hogy e jog valamennyi fogyasztót a költségek, az erőfeszítések és az idő tekintetében megkülönböztetés nélkül illesse meg. Egyébiránt e cikk (7) bekezdése amellet, hogy első ránézésre elsősorban és kifejezetten a „védelemre szoruló fogyasztókra” hivatkozik, általánosabban azt írja elő, hogy a tagállamok magas szintű fogyasztóvédelmet biztosítanak, többek között a szerződési feltételek átláthatósága vonatkozásában, és biztosítják, hogy a „feljogosított fogyasztók” számára „ténylegesen könnyű legyen a kereskedőváltás”. E (7) bekezdés azt is kimondja, hogy ezek az intézkedések „legalább a háztartási fogyasztók esetében” az ezen irányelv I. mellékletében megállapított intézkedéseket foglalják magukban.

35. A 2009/72 irányelv 2. cikkének 12. pontja értelmében „feljogosított fogyasztó” az a fogyasztó, aki szabadon, saját választása szerinti kereskedőtől vásárolhat villamos energiát ezen irányelv 33. cikke értelmében. Ez utóbbi cikk (1) bekezdésének c) pontja szerint 2007. július 1-jétől a „feljogosított fogyasztó” fogalma magában foglal „minden fogyasztó[t]”. Következésképpen a tagállamok kötelesek biztosítani minden fogyasztó – köztük a kisvállalkozások – számára, függetlenül attól, hogy védelemre szorulnak-e, vagy sem, hogy ténylegesen könnyen tudjanak villamosenergia-kereskedőt váltani.

¹¹ Lásd: 2020. január 23-i Energiavirasto ítélet (C-578/18, EU:C:2020:35, 23. pont).

¹² Lásd különösen: 2023. június 22-i Pankki S ítélet (C-579/21, EU:C:2023:501, 38. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

¹³ Amint arra a Bizottság írásbeli észrevételeiben rámutatott, az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy a szóban forgó szerződés nem három hetes, hanem a felmondás kézbesítésétől számított hat hónapos felmondási időt írt elő, a naptári év végére szóló hatállyal. Mivel azonban a jelen ügyben előterjesztett kérdések nem a felmondási idő tartamára vonatkoznak, ezt a kérdést nem vizsgálom tovább.

36. Így a 2009/72 irányelv 3. cikke (5) és (7) bekezdésének szövegéből kitűnik, hogy a villamosenergia-kereskedő fogyasztóját, ha kereskedőt kíván váltani, védelemben kell részesíteni. Ugyanakkor, bár e rendelkezések nem említik kifejezetten a korábbi kereskedő arra vonatkozó lehetőségét, hogy a szerződés lejárat előtti megszüntetése miatt kötbér megfizetését követelje, és még kevésbé jelölik meg az e kötbér összegének kiszámítása során figyelembe veendő kritériumokat, e cikk (5) bekezdésének a) pontja kimondja, hogy a szerződésekben előírt feltételeket be kell tartani.

37. Ennélfogva úgy vélem, hogy a 2009/72 irányelv 3. cikke (5) és (7) bekezdésének szövege főszabály szerint nem zárhatja ki, hogy egy villamosenergia-ellátási szerződés azt írja elő, hogy a fogyasztóval szemben kötbért alkalmazzanak a határozott idejű, rögzített áras szerződés lejárat előtti megszüntetése esetén abban az esetben, ha ez a fogyasztó kereskedőt kíván váltani. Mindazonáltal e rendelkezéseknek megfelelően e kötbér összege nem foszthatja meg az említett fogyasztót attól a lehetőségtől, hogy ténylegesen és könnyen kereskedőt váltson.

38. Másodsorban, ami a *kontextust* illeti, amelybe a 2009/72 irányelv 3. cikkének (5) és (7) bekezdése illeszkedik, először is meg kell állapítani, hogy e cikk a (7) bekezdésének utolsó mondatában hivatkozik az ezen irányelv I. mellékletében felsorolt olyan fogyasztóvédelmi intézkedésekre, amelyeket a tagállamoknak „legalább” a háztartási fogyasztók esetében el kell fogadniuk. E melléklet 1. pontjának a) alpontja többek között előírja, hogy a fogyasztóknak jogukban álljon olyan szerződést kötni a villamosenergia-kereskedőjükkel, amely tartalmazza, hogy van-e lehetőség a szerződés ingyenes felmondására. Ezenkívül e rendelkezés szerint a feltételeknek tisztességesnek és előzetesen megismerhetőnek kell lenniük, és ezeket az információkat minden esetben a szerződés megkötése vagy visszaigazolása előtt kell megadni. Az említett melléklet 1. pontjának e) alpontja rögzíti, hogy a fogyasztóknak ne számítsanak fel díjat a kereskedőváltásért. E rendelkezésekből tehát az következik, hogy „legalább a háztartási fogyasztók[at]” nem terheli díj a villamosenergiakereskedő-váltáskor, azt az esetet is beleértve, amikor az ellátási szerződés határozott időre szól és rögzített áras.

39. A jelen ügyben nem vitatott, hogy a G társaság a 2009/72 irányelv 2. cikkének 7., 9. és 12. pontjában meghatározott „fogyasztó”, „végső fogyasztó” és „feljogosított fogyasztó” fogalmának körébe, valamint az e cikk 11. pontja értelmében vett „nem háztartási fogyasztó” fogalmának körébe is tartozik, amely utóbbi arra a természetes vagy jogi személyre vonatkozik, aki vagy amely nem saját háztartása fogyasztása céljára vásárol villamos energiát. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból ugyanis kitűnik, hogy a G társaság, amely a szóban forgó szerződést egy agroturizmussal foglalkozó vállalkozás ellátása céljából kötötte, szakmai tevékenység keretében járt el.¹⁴

40. Ugyanakkor e társaság nem tartozik a 2009/72 irányelv 2. cikkének 10. pontja értelmében vett – a saját háztartása fogyasztása céljából villamos energiát vásárló fogyasztóként meghatározott – „háztartási fogyasztó” fogalmának körébe. Ezenkívül az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból nem tűnik ki, hogy a Lengyel Köztársaság ki kívánta volna terjeszteni az ezen irányelv I. mellékletének hatályát a „nem háztartási fogyasztókra”. Következésképpen úgy tűnik, hogy az e

¹⁴ Írásbeli észrevételeiben a Bizottság azt állítja, hogy célszerű a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekre vonatkozó rendelkezésekre, különösen a 93/13 irányelvben foglalt rendelkezésekre hivatkozni. E tekintetben megjegyzem, hogy – amint az ezen irányelv tizedik preambulumbekzdéséből kitűnik – a tisztességtelen feltételekre vonatkozó, ezen irányelvben előírt egységes szabályokat az említett irányelv 2. cikkének b) és c) pontjában meghatározott „eladók és szolgáltatók”, valamint „fogyasztók” közötti „valamennyi szerződésre” alkalmazni kell. Az említett 2. cikk b) pontja értelmében „fogyasztó” minden olyan természetes személy, aki az említett irányelv hatálya alá tartozó szerződések keretében olyan célból jár el, amely kívül esik saját szakmája, üzleti tevékenysége vagy foglalkozása körén (lásd különösen: 2020. július 9-i Raiffeisen Bank és BRD Groupe Société Générale ítélet, C-698/18 és C-699/18, EU:C:2020:537, 69. és 70. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Márpedig a jelen esetben, mivel a G társaság szakmai tevékenysége keretében járt el, véleményem szerint a jelen ügyben nem kell a 93/13 irányelvre hivatkozni.

melléklet 1. pontjának a) és e) alpontjában foglalt rendelkezések nem alkalmazandók az olyan nem háztartási fogyasztókra, mint a G társaság. Ebből az következik, hogy az ilyen fogyasztó esetében az említett irányelv *a contrario* nem zárja ki, hogy egy határozott időtartamú, rögzített áras villamosenergia-ellátási szerződés e szerződés kereskedőváltás céljából történő, lejárat előtti megszüntetése esetére kötbért írhasson elő.

41. Másodsor, a 2009/72 irányelv (42) preambulumbekzdése kimondja, hogy a Közösségben az ipar és kereskedelem egésze, ideértve a kis- és középvállalkozásokat is, „magas szintű fogyasztóvédelemben is kell, hogy részesüljenek” és különösen a háztartási fogyasztók, és ahol a tagállamok azt helyénvalónak tartják, a kisvállalkozásoknak is közszolgáltatási garanciákat kell kapniuk. Így a „kell” ige [és az „ahol a tagállamok azt helyénvalónak tartják” kifejezés] használata az uniós jogalkotó azon szándékát mutatja, hogy mérlegelési mozgásteret hagyjon a tagállamok számára azáltal, hogy pusztán lehetőséget biztosít, nem pedig kötelezettséget ír elő számukra arra, hogy a kisvállalkozások számára magas szintű fogyasztóvédelmet biztosítsanak. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból – a kérdést előterjesztő bíróság által elvégzendő vizsgálat fenntartásával – itt sem tűnik ki, hogy a Lengyel Köztársaság a kisvállalkozások tekintetében élt volna ezzel a lehetőséggel. Ilyen helyzetben úgy vélem, hogy ezen irányelvvel nem ellentétes, ha egy kisvállalkozással szemben kötbért alkalmaznak a határozott idejű, rögzített áras villamosenergia-ellátási szerződésének kereskedőváltás céljából történő, lejárat előtti megszüntetése esetén.

42. Egyébiránt meg kell állapítani, hogy a 2019/944 irányelv, amely 2021. január 1-jei hatállyal hatályon kívül helyezte és felváltotta a 2009/72 irányelvet, a 12. cikkének (2) bekezdésében kifejezetten kimondja, hogy a tagállamok biztosítják, hogy „legalább a lakossági fogyasztókat és a *kisvállalkozásokat*”¹⁵ semmilyen „ellátóváltással kapcsolatos díj” ne terhelje, miközben e cikk (3) bekezdésében előírja, hogy ettől eltérve a tagállamok engedélyezhetik, hogy az ellátók vagy az aggregálásban részt vevő piaci szereplők szerződésmegszüntetési díjat szabjanak ki a felhasználókra, amennyiben ezek a felhasználók *a határozott idejű, rögzített áras* villamosenergia-ellátási szerződést annak *lejárat előtt* önként felmondják, feltéve, hogy ez a díj szerepel a felhasználó által önként kötött szerződésben, és a szerződéskötést megelőzően egyértelműen tájékoztatták a felhasználót erről a díjról.

43. E tekintetben egyrészt a 2019/944 irányelv 2. cikkének 16. pontja úgy határozza meg a „szerződésmegszüntetési díjat”, mint az ellátók vagy az aggregálásban részt vevő piaci szereplők által a villamosenergia-ellátási vagy szolgáltatási szerződés megszüntetése esetén a felhasználókra kiszabott díjat vagy szankciót, és másrészt e cikk 17. pontja kimondja, hogy az „ellátóváltással kapcsolatos díj” az ellátók vagy az aggregálásban részt vevő piaci szereplők vagy a rendszerüzemeltetők által ellátóváltás vagy az aggregálásban részt vevő piaci szereplő váltása esetén közvetve vagy közvetlenül a felhasználókra kiszabott díj vagy szankció, *ideértve a szerződésmegszüntetési díjakat is*. Következésképpen ezen irányelv különbséget tesz az ellátási szerződés egyszerű megszüntetése és az ellátóváltás céljából történő megszüntetése között. E rendelkezésekből kitűnik, hogy az említett irányelv alapján egy olyan kisvállalkozás, mint a G társaság, jogosult lenne ellátóváltás céljából lejárat előtt megszüntetni a határozott idejű, rögzített áras villamosenergia-ellátási szerződést anélkül, hogy az ellátóváltással kapcsolatos díj, és következésképpen szerződésmegszüntetési díj terhelné.

¹⁵ Kiemelés tőlem.

44. Ugyanakkor egyrészt az alapügy tényállásának időpontjára figyelemmel a 2019/944 irányelv időbeli hatályánál fogva a jelen ügyben nem alkalmazható. Másrészt, bár ez az irányelv részletes szabályokat ír elő azon díjakat illetően, amelyek a villamosenergia-ellátási szerződés lejárat előtti megszüntetése esetén egy kisvállalkozásra kivethetők, ilyen szabályok a 2009/72 irányelv keretében még hallgatólagosan sem léteztek, amint az többek között a jelen indítvány 41. pontjából következik. Következésképpen véleményem szerint a 2019/944 irányelv 12. cikkének rendelkezései nem alkalmazhatók analógia útján a jelen ügy keretében.¹⁶

45. Végül, a 2009/72 irányelv (52) preambulumbekzdése jelzi, hogy a „fogyasztóknak”¹⁷ világos és érthető információkkal kell rendelkezniük az energiaágazattal kapcsolatos jogaikról. Véleményem szerint e preambulumbekzdésből arra lehet következtetni, hogy a jelen ügyben, amennyiben a fogyasztó villamos energiát kíván beszerezni, a kereskedőnek a határozott idejű, rögzített áras villamosenergia-ellátási szerződés megkötése előtt világos, teljes körű és átlátható módon tájékoztatnia kell a kötbér fennállásáról, alkalmazásának feltételeiről, valamint számítási módjáról, és e kötbér összege a 2009/72 irányelv 3. cikkének (7) bekezdésére tekintettel nem foszthatja meg a fogyasztót az ahhoz való jogától, hogy ténylegesen és könnyen kereskedőt váltson. A jelen ügyben véleményem szerint az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy a szóban forgó szerződésben kifejezetten és részletes módon meghatározták a kötbért, ami lehetővé tette a G társaság számára, hogy pontosan megismerje annak számítási módját, valamint azt a tényt, hogy annak összege megfelel a szerződés lejártáig nem vételezett villamos energia árának.¹⁸

46. Következésképpen a kontextus, amelybe a 2009/72 irányelv 3. cikkének (5) és (7) bekezdése illeszkedik, megerősíti, hogy főszabály szerint a villamosenergia-kereskedő és a kisvállalkozás között létrejött szerződés előírhatja, hogy ez utóbbinak a lejárat előtti megszüntetés miatti kötbért kell fizetnie, feltéve, hogy e vállalkozást a szerződés megkötésének időpontjában világosan, teljes körűen és átláthatóan tájékoztatták e kötbér fennállásáról, és az említett kötbér összege nem fosztja meg őt az ahhoz való jogától, hogy ténylegesen és könnyen kereskedőt váltson.

47. Harmadsorban, az ezen irányelv által követett *célok* megerősítik azt az értelmezést, amely szerint a 2009/72 irányelv 3. cikkének (5) és (7) bekezdése nem zárja ki, hogy a kisvállalkozásokkal szemben a határozott idejű és rögzített áras villamosenergia-ellátási szerződés lejárat előtti megszüntetése miatt kötbért alkalmazzanak abban az esetben, ha a tagállam e vállalkozásokra nem terjesztette ki a háztartási fogyasztók számára biztosított védelmet.

48. A 2009/72 irányelv célja ugyanis, amint az 1. cikkéből kitűnik, hogy közös szabályokat állapítson meg a villamos energia termelésére, átvitelére, elosztására, a villamosenergia-ellátásra, valamint a fogyasztóvédelmi szabályokra vonatkozóan, annak érdekében, hogy az Unión belül fejlessze és integrálja a versenyképes villamosenergia-piacokat. Ennek keretében a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint ezen irányelv célja lényegében a villamos energia nyitott és versenyképes belső piacának létrehozása, amely lehetővé teszi a fogyasztók számára, hogy

¹⁶ Megjegyzem, hogy a még hatályban lévő, a földgáz belső piacára vonatkozó közös szabályokról és a 2003/55/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2009. július 13-i 2009/73/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2009. L 211., 94. o.; helyesbítés: HL 2015. L 167., 97. o.) a 2009/72 irányelv 3. cikkének (5) és (7) bekezdéséhez hasonló rendelkezéseket tartalmaz. Lásd a 2009/73 irányelv 3. cikkének (3) és (6) bekezdését.

¹⁷ Emlékeztetek arra, hogy az elsődleges jogban szereplő egységes meghatározás hiányában a fogyasztókra vonatkozó minden egyes uniós jogi aktus tartalmazza a „fogyasztó” olyan fogalom meghatározását, amely csak az adott jogi aktus tekintetében alkalmazandó (lásd ebben az értelemben: Pitruzzella főtanácsnok YYY. [A fogyasztó fogalma] ügyre vonatkozó indítványa [C-570/21, EU:C:2022:1002, 32. pont]). A 2009/72 irányelv keretében a „fogyasztó” fogalma nincs meghatározva, és az tág jelentéssel bír, tekintettel különösen annak (1) preambulumbekzdésére, amely kimondja, hogy a belső villamosenergia-piac célja, hogy „az Európai Unió valamennyi fogyasztója, azaz a lakosság és a vállalkozások” számára valós választási lehetőséget teremtsen.

¹⁸ Lásd a jelen indítvány 9. lábjegyzetét.

szabadon válasszák meg a szolgáltatóikat, és utóbbiak számára, hogy a fogyasztóikat szabadon ellássák termékeikkel, méltányos versenyfeltételeket teremtsenek e piacon, biztosítsák az ellátás biztonságát, és küzdjenek az éghajlatváltozás ellen.¹⁹

49. Következésképpen a 2009/72 irányelv fő célja a villamos energia belső piacának kialakítása,²⁰ ami magában foglalja többek között a villamosenergia-kereskedők fejlesztését annak érdekében, hogy végső soron jobb ellátási feltételeket biztosítsanak a fogyasztók számára. Ebben az értelemben a 2009/72 irányelv (57) preambulumbekzdése kimondja, hogy a tagállamoknak lehetővé kell tenniük a fogyasztók számára, hogy teljes mértékben kihasználhassák a villamos energia liberalizált belső piacában rejlő lehetőségeket.

50. E tekintetben meg kell jegyezni, hogy a határozott idejű, rögzített áras villamosenergia-ellátási szerződések biztosíthatják a fogyasztók védelmét azáltal, hogy alacsony és stabil villamosenergia-árat biztosítanak számukra. Ebben az értelemben a Bizottság írásbeli észrevételeiben az Európai Energiaszabályozók Tanácsának (CEER) a lejárat előtti megszüntetés díjáról szóló, 2016. május 17-i véleményére²¹ hivatkozik, amely szerint az ilyen szerződések alapján a fogyasztók bizonyosak lehetnek abban, hogy az energiaköltségek nem változnak.²² Ugyanakkor egy ilyen szerződés megkötésének ellentételezéseként a villamosenergia-kereskedő különböző költségeket viselt azon teljes energiamennyiség megszerzése érdekében, amely a fogyasztó szükségleteinek a kezdetektől való fedezéséhez szükséges, ami – amint arra a CEER rámutat – többletköltségekkel jár, különösen a költségek nagykereskedelmi piacon történő ingadozása elleni védekezés érdekében.²³ Ennélfogva abban az esetben, ha a határozott idejű, rögzített áras szerződést kötő fogyasztó lejárat előtt megszünteti a szerződést, a lejárat előtti megszüntetés díja lehetővé teszi a kereskedő számára az e szerződésből eredő költségek kompenzálását. Ha ez nem így lenne, e kereskedő arra kényszerülhetne, hogy az ilyen költségek viselésének kockázatát valamennyi fogyasztójára hárítsa át, és az végső soron a villamosenergia-árak emelkedését és a fogyasztók számára biztosított kínálat csökkenését eredményezhetné.²⁴

51. Következésképpen véleményem szerint a 2009/72 irányelv keretében a határozott idejű, rögzített áras villamosenergia-ellátási szerződések sajátosságai azt eredményezik, hogy a lejárat előtti megszüntetés esetén fizetendő díjak indokoltnak tűnhetnek annak érdekében, hogy végső soron valamennyi fogyasztó védelmét biztosítsák azáltal, hogy lehetővé teszik számukra, hogy alacsonyabb villamosenergia-árakat érjenek el.

52. Ennélfogva úgy vélem, hogy a jelen ügy által felvetett fő nehézséget a kötbér összege jelenti, amelynek egyszerre kell lehetővé tennie a fogyasztó számára, hogy ténylegesen és könnyen kereskedőt váltson, valamint megfelelő kompenzációt kell nyújtania a korábbi kereskedőnek az e szerződés teljesítésének biztosítása érdekében felmerült költségek fedezése érdekében, máskülönben sérülne a 2009/72 irányelv hatékony érvényesülése.

¹⁹ Lásd: 2019. december 12-i Slovenské elektrárne ítélet (C-376/18, EU:C:2019:1068, 32. pont); 2020. június 11-i Prezident Slovenskej republiky ítélet (C-378/19, EU:C:2020:462, 22. pont).

²⁰ 2018. november 28-i Solvay Chimica Italia és társai ítélet (C-262/17, C-263/17 és C-273/17, EU:C:2018:961, 36. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

²¹ Ez a dokumentum (angol nyelven) elérhető a következő internetcímen:
<https://www.ceer.eu/documents/104400/-/-/792d2636-53db-f60c-a7b7-7a676f3a28d0>.

²² Lásd a CEER véleményének 2. oldalát.

²³ Lásd a CEER véleményének 2. oldalát.

²⁴ Lásd a CEER véleményének 2. oldalát.

53. E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság a 2019/944 irányelv 12. cikkének (3) bekezdésére hivatkozik, amely a határozott idejű, rögzített áras villamosenergia-ellátási szerződés megszüntetésének díját illetően kimondja, hogy e díjak „nem haladhatják meg az ellátó [...] számára [...] okozott közvetlen gazdasági veszteség mértékét”. E bíróság szerint e rendelkezés iránymutatással szolgál a 2009/72 irányelv 3. cikke (5) és (7) bekezdésének értelmezését illetően. Ugyanakkor, először is, amint azt a jelen indítvány 44. pontjában megjegyeztem, a 2019/944 irányelv időbeli hatálya folytán az alapeljárásban nem alkalmazható. Másodszor, e rendelkezés kizárólag a határozott idejű, rögzített áras szerződés megszüntetésének díjára vonatkozik, nem pedig a kereskedőváltás díjára. Harmadszor, ami a kisvállalkozásokat illeti, a 2019/944 irányelv a 2009/72 irányelvben elfogadottól eltérő megközelítést követett, amikor a 12. cikkének (2) bekezdésében kifejezetten kimondta, hogy a tagállamok biztosítják, hogy azokat semmilyen ellátóváltással kapcsolatos díj ne terhelje. Ennélfogva úgy vélem, hogy a 2019/944 irányelv nem szolgálhat hivatkozási alapként egy olyan ügyben, mint az alapügy.

54. A 2009/72 irányelvet illetően meg kell állapítani, hogy az semmilyen utalást nem tartalmaz azon díjak összegét illetően, amelyeket a határozott idejű, rögzített áras villamosenergia-ellátási szerződés kereskedőváltás céljából történő, lejárat előtti megszüntetése esetén egy kisvállalkozást terhelhetnek, sem pedig e díjak kiszámításának módját illetően. Ez az irányelv tehát mérlegelési mozgásteret biztosít a tagállamok számára az ilyen szerződés megszüntetési díjakra vonatkozó szabályozást illetően.

55. Következésképpen a kérdést előterjesztő bíróság kérdésére válaszolva úgy vélem, hogy az olyan nemzeti jogszabályok, amelyek szerint a határozott idejű, rögzített áras szerződés kisvállalkozások általi, lejárat előtti megszüntetése esetén a korábbi kereskedő által elszenvedett kár mértékétől függetlenül kötbért kell fizetni, miközben e jogszabályok semmilyen kritériumot nem határoznak meg az említett kötbér kiszámítására vagy mérséklésére vonatkozóan, és lehetővé teszik, hogy e kötbér összege megfeleljen a szerződés lejártáig nem vételezett villamos energia árának, pusztán emiatt nem összeegyeztethetetlenek a 2009/72 irányelvvvel.

56. Mindazonáltal a tagállamok számára biztosított mérlegelési mozgáster nem járhat azzal a hatással, hogy megfosssa lényegétől a ténylegesen könnyű kereskedőváltáshoz való jogot, amely ezen irányelv 3. cikkének (5) és (7) bekezdéséből következik. E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság az olyan kötbér esetére hivatkozik, amelynek összege egy „take or pay” – „vidd vagy fizess”²⁵ típusú kikötés alapján a szerződés lejártáig nem vételezett villamos energia árának felel meg. Egy ilyen kikötés szerint a jelen ügyben a vevő köteles azon villamos energia egészét vagy egy részét megfizetni, amelynek megvásárlására kötelezettséget vállalt, függetlenül attól, hogy vételezi-e ezt a villamos energiát, vagy sem.²⁶ Egy „vidd vagy fizess” típusú kikötés első ránézésre azt jelenti, hogy teljes egészében a fogyasztó viseli az általa aláírt ellátási szerződés kockázatát, és erőteljes visszatartó hatást fejt ki e szerződés megszüntetése tekintetében annak érdekében, hogy lejárat előtti megszüntetése esetén ne kelljen a villamos energia költségének kétszeresét megfizetni. Ebből arra lehet következtetni, hogy az ilyen kikötés nem egyeztethető össze a 2009/72 irányelvvvel.

²⁵ Szabad fordítás.

²⁶ Az ellátási szerződésekben – különösen az energiaágazatban – gyakran használt „vidd vagy fizess” kikötés három fő jellemzővel rendelkezik, nevezetesen, először is, kártalanítási jellegű, mivel arra irányul, hogy kártalanítást nyújtson a kedvezményezettjének amiatt, hogy a szerződő fél nem teljesítette kötelezettségeit, és lehetővé teszi a kár és annak mértéke bizonyítására vonatkozó, olykor összetett kérdés kikerülését; másodszor, előzetes jellegű, mivel a felek előzetesen, a szerződés megkötésekor határozzák meg a kötbért, amelyet a hitelező részére akkor kell fizetni, ha az adós fogyasztó nem teljesíti kötelezettségeit, harmadszor pedig általánny jellegű, amely olyan rögzített összegben vagy a javak összértéke vagy az eladási ár meghatározott százalékban nyilvánul meg, amelyet kellően magasan állapítanak meg ahhoz, hogy gondosságra ösztönözzön. Lásd különösen: Kohl, B., et al., „Les clauses *take or pay*: des clauses originales et méconnues”, *Journal des tribunaux*, 2009, 6354. szám, 349–358. o., különösen a 354–356. o.

57. Ugyanakkor úgy vélem, hogy bizonyos konkrét körülmények között nem zárható ki, hogy a nemzeti szabályozás keretében, amennyiben a kereskedő különböző költségeket viselt a határozott idejű, rögzített áras szerződés lejártáig történő teljesítésének biztosítása érdekében, többek között villamos energiát vásárolt a fogyasztó szükségleteinek a kezdetektől történő kielégítése céljából, az e kereskedő által e szerződés lejárat előtti megszüntetése miatt viselt költségek ténylegesen megfelelhetnek annak az összegnek, amelyet a fogyasztó a szerződés lejártáig fizetett volna, ha a szerződés teljesítését rendes módon folytatta volna.

58. A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak értékelése, hogy a kötbér nem sérti-e a G társaság ahhoz való jogát, hogy ténylegesen könnyen válthasson kereskedőt, figyelembe véve a jogvita valamennyi konkrét körülményét, különösen a kötbér összegének arányosságát, és ez az összeg – a korábbi kereskedő jogalap nélküli gazdagodásának elkerülése érdekében – nem haladhatja meg azon költségek fedezését, amelyek e kereskedőnél a szerződés lejárat előtti megszüntetése miatt merültek fel.²⁷

59. A fentiekre tekintettel azt javaslom, hogy a Bíróság az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre azt a választ adja, hogy a 2009/72 irányelv 3. cikkének (5) és (7) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azokkal nem ellentétesek az olyan nemzeti jogszabályok, amelyek szerint, ha valamely kisvállalkozás kereskedőváltás céljából a lejárat előtt megszüntet egy határozott idejű, rögzített áras villamosenergia-ellátási szerződést, e vállalkozás kötbér fizetésére kötelezhető egy olyan helyzetben, amelyben e jogszabályok kimondják, hogy e kötbér a korábbi kereskedő által elszenvedett kár mértékétől függetlenül fizetendő, miközben az említett jogszabályok semmilyen, az említett kötbér kiszámítására vagy mérséklésére vonatkozó kritériumot nem határoznak meg, és lehetővé teszik, hogy ugyanezen kötbér összege megfeleljen a szerződés lejártáig nem vételezett villamos energia árának, feltéve, hogy e vállalkozást a kereskedő világosan, teljes körűen és átláthatóan tájékoztatta a kötbér fennállásáról, alkalmazásának feltételeiről, valamint számítási módjáról, és e kötbér összege nem fosztja meg ugyanezen vállalkozást az ahhoz való jogától, hogy ténylegesen könnyen kereskedőt váltson. E tekintetben a nemzeti bíróság feladata, hogy figyelembe vegye a jogvita valamennyi konkrét körülményét, különösen a kötbér összegének arányosságát, és ez az összeg nem haladhatja meg azon költségek fedezését, amelyek a korábbi kereskedőnél a szerződés lejárat előtti megszüntetése miatt merültek fel.

V. Véggöveztetés

60. A fenti megfontolásokra tekintettel azt javasolom, hogy a Bíróság a Sąd Apelacyjny w Warszawie (varsói fellebbviteli bíróság, Lengyelország) által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre a következő válaszokat adja:

A villamos energia belső piacára vonatkozó közös szabályokról és a 2003/54/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2009. július 13-i 2009/72/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 3. cikkének (5) és (7) bekezdését

²⁷ E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a nemzeti bíróságoknak biztosítaniuk kell azt, hogy az európai uniós jogrend által biztosított jogok védelme ne járjon a jogosultak jogalap nélküli gazdagodásával (lásd: 2023. március 30-i AR és társai [A biztosító elleni közvetlen kereset] ítélet [C-618/21, EU:C:2023:278, 41. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat]).

a következőképpen kell értelmezni:

e rendelkezésekkel nem ellentétesek az olyan nemzeti jogszabályok, amelyek szerint, ha valamely kisvállalkozás kereskedőváltás céljából a lejárat előtt megszüntet egy határozott idejű, rögzített áras villamosenergia-ellátási szerződést, e vállalkozás kötbér fizetésére kötelezhető egy olyan helyzetben, amelyben e jogszabályok kimondják, hogy e kötbér a korábbi kereskedő által elszenvedett kár mértékétől függetlenül fizetendő, miközben az említett jogszabályok semmilyen, az említett kötbér kiszámítására vagy mérséklésére vonatkozó kritériumot nem határoznak meg, és lehetővé teszik, hogy ugyanezen kötbér összege megfeleljen a szerződés lejártáig nem vételezett villamos energia árának, feltéve, hogy e vállalkozást a kereskedő világosan, teljes körűen és átláthatóan tájékoztatta a kötbér fennállásáról, alkalmazásának feltételeiről, valamint számítási módjáról, és e kötbér összege nem fosztja meg ugyanezen vállalkozást az ahhoz való jogától, hogy ténylegesen könnyen kereskedőt váltson. E tekintetben a nemzeti bíróság feladata, hogy figyelembe vegye a jogvita valamennyi konkrét körülményét, különösen a kötbér összegének arányosságát, és ez az összeg nem haladhatja meg azon költségek fedezését, amelyek a korábbi kereskedőnél a szerződés lejárat előtti megszüntetése miatt merültek fel.